

16. Paulus in zijn andere brieven over verzoening.

NB: Bij de uitleg van alle brieven van Paulus is het belangrijk te bedenken wat we schreven in hoofdstuk 12 – het algemene hoofdstuk over Paulus (over woorden als rechtvaardigen, geloven, enz).

16.1. Efeziërs.

Deze brief wordt gedragen door de gedachte, dat verzoening ontstaat door wedergeboorte. Daardoor verdwijnt de vijandschap tegen God en ook tussen Joden en heidenen. Verzoening met God en elkaar ontstaat doordat de gezindheid van Jezus in ons komt¹.

De NBV geeft de woorden 'in Christus' vaak weer met 'één in Christus' (1:1). Met deze veel gebruikte uitdrukking geeft Paulus de eenheid en verbondenheid met Jezus aan.

'In Hem' hebben wij de verlossing door zijn bloed (= door zijn leven of gezindheid in ons), de bevrijding van de zonden (1:7). 'Bevrijding' is ook hier een betere vertaling dan 'vergeving'².

Alles een eenheid.

God wil alles onder het ene Hoofd Jezus brengen (1:9,10, 22,23). Dat gebeurt door bezieling met de Geest van Jezus. Alles wordt als één lichaam, eensgezind en één met God. Het gaat er om dat we zien *'hoe overweldigend groot de krachtige werking van Gods macht is voor wie geloven'* (1:18,19). Het is dezelfde macht, waardoor Jezus opstond uit de dood en naar de hemel ging (1:20).

Joden en heidenen waren allen *dood in hun zonden en begeerten*, maar worden *samen met Jezus levend* (2:1-10). Als het bloed van Jezus in de aderen van Joden en niet-Joden komt, verdwijnt de vijandschap (2:13ev). De wet die de heidenen buitensloot is hierdoor buiten werking gesteld. Aan het kruis doodde Jezus de vijandschap, die zomaar uit het menselijke vlees (ook van Hem) op kan komen: alle verleidingen tot zonde en ieder verlangen zichzelf meer lief te hebben dan z'n naasten. Kortom, Hij bracht de '100% hemelse liefde' op aarde – eerst in zijn eigen menselijke natuur, maar daarna in ons (2:16-18). Het is door één Geest dat we bij God mogen komen. Jezus is zo het fundament en de hoeksteen, waaruit allen *levende stenen* worden, die toegewijd zijn aan God; net als Jezus (2:19-22).

In de uitgebreide weergave van het werk van God en Christus in Efeze 1 en 2 geeft Paulus geen aanleiding te denken, dat het bij de verlossing via het sterven van Christus zou gaan om plaatsvervangende schuldbetaling als basis voor verzoening. Het draait om de kruisiging het eigen menselijke 'ik' en zo om werkelijke eenwording met God en zijn wil.

Het mysterie van het evangelie.

Het is begrijpelijk dat Paulus over een *mysterie* spreekt (3:3,4,9; 6:19). Het is iets geestelijks. Onzichtbaar maar zeker te ervaren. Net als de eenheid of eensgezindheid tussen twee gehuwden een *mysterie* is, zegt Paulus (5:32). Het mysterie van het evangelie is: 'Christus in ons'. Dáár bidt Paulus om voor de gemeente (3:16,17). Moge Hij in onze harten wonen en ons vervullen (3:17,19). Dan groeit er eenheid in alle opzichten met Jezus en elkaar. Daar gaat het om in de gemeente (4:1ev). Alle bijzondere werkzaamheden en functies dienen de groei van allen in de eenheid met Jezus (4:11-16).

¹ Ook Martin Bucer legt in 1527 hier alle nadruk op in zijn commentaar op *Efeziërs* (heruitgave 2001). Zelfs in de grote paragraaf over *'de noodzaak van het bloed van Christus'* (p.63-67) lezen we vrijwel niets over plaatsvervangende schuldbetaling. Het draait bij hem om toewijding (ook als hij offers uitlegt).

² Over *'aphesis'* schreef ik uitgebreid in hoofdstuk 10.2. Ook het deel over de losprijs is belangrijk in verband met *'apolutroosis'* (verlossing door zijn bloed) wat in Efeziërs 1:7 gebruikt wordt.

Concrete aanwijzingen.

Paulus zegt dat de Efeziërs hun oude mens moeten afleggen en de nieuwe aandoen. Dat *kan* doordat de krachtige Gekruisigde in ons is (4:21-24).

Daarna volgen allerlei uitwerkingen in concrete opdrachten voor het dagelijks leven. De hoofdzaak is volgens 5:1,2: 'Ga de weg van de liefde' – net als Jezus, die zichzelf offerde als *een geurige gave* voor God – volmaakt toegewijd (zie 10.7). Doe evenzo! (5:1,2). Geloof dat het kan, want Hij is in ons (4:30). Ongehoorzaamheid brengt je onder Gods toorn – dan is er geen verzoening en geen vergeving! (5:6). Laat de Geest je vervullen (5:18) via de weg van gehoorzaamheid in je huwelijk en alle andere relaties (5:21ev). Via allerlei concrete opdrachten wil Paulus, dat de Efeziërs hun leven openstellen voor Jezus, zodat Hij in hun harten kan wonen. Dan is *Hij* hun kracht (6:10) en hebben ze een geweldige geestelijke wapenrusting om stand te houden en te overwinnen.

Het gaat er om dat we onze Heer onvergankelijk liefhebben (6:24).

Conclusies.

A. Efeziërs gaat helemaal uit van *verzoening door wedergeboorte*.

B. Efeziërs ondersteunt de leer van *verzoening door voldoening* niet.

16.2. Filippenzen.

Paulus dankt voor het nieuwe leven en de groei daarin (1:3-10). Bemoedigend laat Paulus zien dat Jezus (juist) dwars door moeiten heen werkt. Zelfs als de dood dreigt. Als je voor Christus leeft is zelfs het sterven winst (1:21). Leef daarom in overeenstemming met het evangelie en laat in alle omstandigheden zien dat Jezus in ons is (1:27ev). Getuigen is onze opdracht – daarom is het 'logisch' dat we *lijden* gaan zien *als genade* (1:29). Want juist dan kan het leven en de kracht van Jezus voor de wereld zichtbaar worden tot een getuigenis! Ook voor onszelf is dat een bevestigend teken (1:28).

Eensgezindheid past de gemeente die de gezindheid van Jezus kent en in zich heeft (2:1-11). Gelovigen moeten zich inspannen voor hun redding (2:12), want God geeft de krachten ervoor (2:13). Als het over de lijdensweg van Jezus gaat, staat *gehoorzaamheid tot in de dood* centraal (2:8,9). We lezen hier niets over betaling van schuld. Het kenmerk voor een goede dienaar van Jezus is niet een goed begrip van de plaatsvervangende betaling door Jezus, maar trouw (2:29,30).

Paulus heeft ontdekt dat Christus zoveel te bieden heeft, dat alles daarbij vergeleken waardeloos is. Daarom wil hij één zijn met Jezus (3:3,8). Diens rechtvaardigheid of levensstijl is veel mooier en sterker dan de rechtvaardigheid die gevraagd werd met en door de wet (3:9,10). Paulus is nog niet volmaakt (3:12-14), maar durft al wel van volmaaktheid te spreken (3:15) en zichzelf tot voorbeeld te stellen (3:17). Niet leven voor aardse belangen, maar leven voor God is kenmerk als we de Gekruisigde volgen (3:18,19). Het nieuwe leven is al aanwezig en tegelijk ook nog toekomstig (vs 8,14,20,21).

Blijf daarom *standvastig 'één in de Heer'* (4:1). *Verheug u in de Heer* (4:4; hoewel Paulus zijn best doet alle argumenten erbij te halen die hij kan vinden, lezen we ook hier niets over plaatsvervangend lijden of betalen!).

Conclusies.

a. Paulus gaat in Filippenzen uit van de verzoening door wedergeboorte of eenheid met God door 'Jezus in ons'.

b. Filippenzen geeft geen grond voor de leer van verzoening door voldoening.

16.3. Kolossenzen.

Na dank en voorbeden, zegt Paulus: we zijn gered uit de macht van de duisternis (= zonde) en gezet in het rijk van het licht. Jezus heeft ons die verlossing gebracht: *'de bevrijding'* van onze zonden³ (1:13,14).

Jezus is ons Hoofd en Golgotha is het overtuigend bewijs dat Gods glorie in zijn bloed is. Die heerlijkheid (hemelse gezindheid) brengt Hij nu ook in ons bloed. Zo zijn wij op God gericht en is er vrede met God (18-20)⁴.

Paulus lijdt aanvullend - Kolossenzen 1:24 ev.

Paulus vult het lijden van Jezus aan, doordat hij in allerlei lijden reageert op dezelfde manier als Jezus! Zo wordt iets van Jezus zichtbaar. Dat bemoedigt de kerkleden, maar het werkt ook als bevestiging van – en illustratie bij – de verkondiging in de wereld⁵. Want Jezus is niet meer lijfelijk op aarde, maar wel 'in het vlees van de gelovigen' zichtbaar (zo ook Filippenzen 1:27-30 en 2 Tessalonicenzen 1:3-5). Dit is het mysterie, dat voor alle volken onthuld wordt: Christus in ons (1:26,27). Dat verkondigt Paulus: de kracht van Jezus (1:28-2:3).

Volg Jezus als uw Heer (2:6). In Hem is Gods luister aanwezig (2:9) en nu ook in ons (2:10).

Kwijtschelding? - Kolossenzen 2:13.

Door de kracht van God zijn we van geestelijk dood levend gemaakt (2:12,13; cf 1:13).

Geestelijk dood ben je als zonde je beheerst. Geestelijk levend ben je als je met en voor God leeft! (cf. Efeziërs 2:1ev). Dan staat er: *'God heeft u samen met Christus levend gemaakt toen Hij ons al onze zonden kwijtschold'* (2:13).

De Kolossenzen waren onbesnedenen. Zondige neigingen waren niet weggesneden en heersten. Nu zijn hun harten besneden door eenheid met Jezus (1:10; 2:10,11). Ze hebben het leven voor aardse belangen afgelegd. Dat is afgebeeld door de doop, waarbij de eenheid met Jezus en met zijn dood en opstanding is bezegeld. Uw oude mens is gestorven en de nieuwe is opgewekt, zegt Paulus. U leeft nu met de kracht en gezindheid van Jezus (2:12). Zo bent u 'levend gemaakt' (2:13). Dat heeft God gedaan, toen Hij u via Jezus al uw zonden 'schonk'. Kwijtschelden (NBV) is een versmalde vertaling van het griekse 'charisdomai'. Dat betekent: iemand iets met liefde schenken. De vraag is nu: wat betekent 'God schonk ons met liefde al onze zonden'? Er zijn twee mogelijkheden:

A. 'Hij schenkt ze door er niet meer over te praten' (in de zin van vergeven) of

B. 'Hij schenkt ze door ze in onze macht te geven' (door ons kracht te geven om er over te heersen en ze te doden).

De woorden zelf zeggen niet of we invulling A of B moeten volgen.

Vanuit de context heeft echter invulling B de voorkeur. Want vergeving (A) schenkt geen nieuw leven, maar scheldt slechts iets kwijt. Nieuw leven ontstaat als je innerlijk verandert door nieuwe bezieling! Dat gebeurt als Jezus in ons komt, zoals gezegd werd in 2:9,10 (cf. 1:9,10). God schenkt ons de macht over al onze zonden. Dat is Gods weg van bevrijding.

Het beschuldigende document aan het kruis uitgewist – Kolossenzen 2:14.

Dit vers wordt gezien als een van de moeilijkst uit te leggen verzen in de Bijbel.

³ Ook hier doet de vertaling 'bevrijding' meer recht aan het Grieks. Zie 10.2. In de context is geen aanleiding te denken aan 'vergeving'. Het gaat niet om schuld maar om leven, dat (weer) op God en op Gods wil gericht is.

⁴ Op deze wijze is de gedachtegang in 1:15-23 beter te volgen dan wanneer we de schuldbetaling door het bloed 'inlezen' in de woorden 'verzoening' en 'bloed' (1:20,22).

⁵ Dat zal Jezus ook bedoelen in Johannes 17:20-23: 'opdat de wereld het zal geloven / begrijpen'.

Het lijkt daarom niet verstandig hier een leer over verzoening op te bouwen. Je kunt de leer die je in je hoofd hebt er in lezen, maar de tekst verkondigt niet een leer.

De grote vraag is hier: Wat wordt bedoeld met 'het handschrift/document dat ons aanklaagt'? Is daar de wet mee bedoeld? Is de wet door Jezus *uitgewist en vernietigd*? Is dit wat Jezus deed met de wet? In het NV wordt de wet juist geschreven in onze harten! En Jezus zelf zei, dat Hij kwam om de wet te vervullen.

Het lijkt daarom aannemelijker bij het document/handschrift te denken aan ons lichamelijk bestaan: het menselijke vlees. Het vlees van Jezus werd letterlijk aan het kruis genageld! Het menselijke vlees 'getuigt tegen ons', want het bewijst door de hele geschiedenis heen, dat we zondig en onbetrouwbaar zijn. Het vlees is vatbaar voor verleidingen en bedreigingen van Satan. Niet de wet is slecht, maar ons vlees. Niet de wet staat verzoening in de weg maar ons vlees. Het vlees van Jezus is net zo kwetsbaar als ons vlees. Door angst voor pijn, dreiging of zorg wordt ons vlees beheerst door 'inzettingen' (wetmatigheden), waardoor we ons zomaar op iets anders richten dan op Gods wil. Dat bewijst dat we onbetrouwbaar zijn. Ons vlees beschuldigt mensen van geslacht op geslacht!

Als we deze uitleg volgen, kruisigde Jezus alle vleselijke neigingen, die op zich niet zondig zijn maar wel tot afgoden en dus zondig kunnen worden⁶. Jezus bracht ons vlees (het bewijsstuk) aan het kruis en doodde het (het menselijke ik)! Hij liet zich niet beheersen door de regel van de zelfbescherming (door bijvoorbeeld weg te rennen voor de pijn). Hij bleef Gods wil doen. Zo gaf Hij op Golgotha het tegenbewijs: mensen kunnen wel trouw en liefdevol worden! Niet het vlees is het sterkst, maar de liefde en gezindheid van Jezus! Wat Adam en iedereen had moeten bewijzen, bewees Jezus nu als 2^e Adam onder uiterste pijn en kwellingen. En als we ons vertrouwen op Hem stellen en Hem Koning laten zijn, brengt Hij zijn geestelijke kracht en hemelse gezindheid in ons. Zo worden wij betrouwbaar en levend, met Hem. Het bewijsstuk tegen ons is gekruisigd met Jezus en wordt nu door ons gekruisigd in ons. Zo ontstaat een 'natuurlijke verbinding' met het volgende vers. God ontwapende in Jezus op Golgotha alle machten en krachten en maakte hen allen openlijk te schande (2:15). Overwinning was er toen, maar is er ook nu: door Overwinnaar Jezus. Welke uitleg we ook volgen – deze tekst is geen bewijs voor plaatsvervangende betaling.

Leef krachtig vanuit die eenheid met Jezus.

In 2:17ev roept Paulus dan op om onder de leiding van Christus te blijven. Geen mensen met menselijke regels moeten heersen, maar Jezus in ons en Gods regels. Weg met alle menselijke, zelfbedachte godsdienst (2:21-23).

Alle oproepen tot een hemelse levensstijl of gerechtigheid zijn vanzelfsprekend (3:5ev).

Christus is immers alles in allen (3:11).

Doe alles met Christus en door zijn kracht en voor Hem (3:12-17,23).

Dit principe past Paulus dan toe op het leven van vrouwen, mannen, kinderen, ouders, slaven, slavenbezitters (3:18-4:5). Uw Meester is Christus (3:24). Geloof dat bij alles wat je doet en beleeft. Het gaat voortdurend om het leven vanuit het 'mysterie van Jezus' (4:3).

Conclusies.

A. Kolossenzen verkondigt, dat we door Jezus in ons een ander leven hebben. Daarom is de brief één grote oproep om door dat geloof ook te leven als veranderde, nieuwe mensen.

B. Deze brief geeft geen argument voor de gangbare leer van verzoening door voldoening.

⁶ Denk aan het huwelijk, akkers, handel, ossen in de gelijkenis van het Koninklijke feestmaal. Op zich goede gaven van God worden belangrijker dan God en zijn Koninkrijk en vreugde en zo tot zonden of afgoden.

16.4. 1+2 Tessalonicenzen.

In deze brieven staan voor ons onderwerp geen fundamentele teksten, die bijzondere aandacht nodig hebben. Ook in deze brieven gaat Paulus – net als in de brieven hiervoor – ervan uit dat verlossing en verzoening met God door Jezus bewerkt wordt, doordat Hij in mensen komt met zijn Geest en hen zo redt: in staat stelt heilig en oprecht te leven voor God (aldus 2 Tessalonicenzen 2:13).

16.5. 1+2 Timoteüs.

1 Timoteüs.

Paulus schrijft, dat Christus in de wereld is gekomen om zondaars te redden (1:15). Hij wijst daarvoor op zijn eigen verandering (1:16). Christus gaf zichzelf als losgeld voor allen (2:6). Dit vers bespreken we uitgebreid in 10.2.

Als kenmerk voor leiders in de kerk noemt Paulus niets wat wijst op kennis van de plaatsvervangende betaling van schuld. Ook in het vervolg wijst daar niets op. Paulus geeft Titus de opdracht de mensen op te roepen tot goede werken, want dan leggen ze een stevig fundament voor de toekomst en winnen ze het eeuwige leven (6:18,19). Het gaat duidelijk om het nieuwe leven.

Conclusie.

Als de reformatorische rechtvaardigingsleer werkelijk centraal zou zijn in het evangelie, zou Paulus met deze brief misverstand wekken bij de jonge Timoteüs.

2 Timoteüs.

De verkondiging moet gaan over leven in eenheid met Jezus (NBV in 1:1). De Geest van Jezus doet ons niet laf, maar liefdevol en moedig zijn (1:7,8), want Jezus heeft de dood vernietigd en onvergankelijk leven doen oplichten (1:10).

Het Woord geeft mensen deel aan Jezus en zijn luister (2:9,10).

Het onwrikbare fundament van alles (2:19) draagt niet als opschrift 'schuldbetaling door Jezus', maar 'God weet wie Hem toebehoren' en 'ga als gelovigen onrecht uit de weg'.

Paulus waarschuwt tegen mensen die schijnvroom leven, maar zich om het nieuwe leven niet druk maken (3:1-9), terwijl heel de Bijbel ons juist wil opvoeden in het nieuwe leven van het Koninkrijk (3:16,17).

De krans der gerechtigheid wacht Paulus na zijn dood als prijs/loon (4:8). Hierbij is niet te denken aan een 'toegerekende gerechtigheid die Jezus volbracht op Golgotha', maar aan de beloning van de levensstijl.

Conclusie:

- A. Paulus benadrukt ook in 2 Timoteüs, dat het gaat om het nieuwe leven van Jezus in ons.
- B. In deze brief wijst niets op verlossing door betaling van onze straf/schuld door Jezus.

16.6. Titus.

Geloof en ware vroomheid (NBV) worden in één adem genoemd (1:1).

Titus moet helder maken wat overeenkomt met de heilzame leer (2:1). Als uitwerking daarvan noemt hij allerlei ethische punten voor verschillende groepen mensen in de gemeente.

Gods genade redt (2:11) door mensen te leren niet meer zondig te leven (2:12). Jezus heeft zich voor ons gegeven om ons van alle zonde vrij te kopen (2:14). Gezien de context moeten

we hier denken aan de prijs, die betaald is voor bevrijding van de zondemacht en van onze zondige natuur (en niet van schuld; zie ook 10.2).

Gods genade (in Jezus) bevrijdt, reinigt en maakt volijverig voor het goede (2:14).

De gelovige heidenen waren eerst zondaren (3:3). Nu niet meer. Er kwam wedergeboorte en vernieuwende kracht van de Heilige Geest (3:5). Zó zijn we als rechtvaardigen aangenomen (3:7).

Conclusie:

A. De brief aan Titus leert dat verlossing werkt via bevrijding van zonden door sterker te worden dan alle vijandige tot zonde verleidende machten in en buiten ons.

B. Een andere manier van verlossing lezen we niet.

16.7. Filemon.

De brief van Paulus aan Filemon bevat geen directe uitspraken over onze verzoening door Jezus.

16.8. Slot.

We zijn alle brieven van Paulus door gegaan en constateren:

- A. Wat Paulus verkondigt over verzoening met God is helemaal in lijn met het OT; in lijn met de Evangeliën en de Handelingen: de enige voorwaarde voor verzoening is geloof en wedergeboorte.**
- B. Voor fundering van de gangbare leer van de verzoening door voldoening is bij Paulus geen argumentatie te vinden.**